

Sygn. akt III Ca 854/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Ewa Adamczyk

Protokolant: sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 31 grudnia 2013r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. w W.

przeciwko K. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 28 sierpnia 2013r., sygn. akt I C 527/13 upr

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt III Ca 854/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 31 grudnia 2013 r.

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu oddalił powództwo (...) Spółki z o.o. w W. przeciwko K. S. o zapłatę kwoty 1986,00 zł z ustawowymi odsetkami i zasądził na rzecz pozwanej kwot 617 zł. tytułem kosztów procesu. .

Sąd Rejonowy uznał, że zarzut pozwanego dotyczący przedawnienia roszczenia, jest zasadny, bowiem żądanie dotyczyło świadczeń związanych z opłatą czesnego za studia w Wyższej Szkole (...) w N. za miesiące grudzień i listopad 2008 r oraz styczeń 2009r. oraz skapitalizowanych odsetek . Pozew został wniesiony w dniu 31 października 2012 r., a zatem po upływie dwuletniego okresu przedawnienia wskazanego w art. 751 pkt 2 k.c., który to przepis znajduje zastosowanie z uwagi na brak kompleksowego uregulowania umowy o świadczenie usług edukacyjnych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

Powyższy wyrok zaskarżył powód apelacją, w której zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 750 k.c. poprzez jego błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu, iż umowa o świadczenie usług edukacyjnych (dydaktycznych), zawarta na gruncie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. pomiędzy uczelnią wyższą a pozwanym nie jest wystarczająco uregulowana innymi przepisami, przez co należy stosować przepisy o zleceniu, podczas gdy przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 r. pozwalają w całości na rekonstrukcję essentialia negotii tej umowy,

- art. 751 pkt 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu:

a) rozszerzającej wykładni pojęcia „nauka” i objęcia tym terminem również czynności „kształcenia studentów”, podczas gdy literalna wykładnia pojęcia „nauka” jest węższa od pojęcia „kształcenie” i nie obejmuje „rozwijania umiejętności i kształtowania charakteru”, a katalog roszczeń z art. 751 pkt. 2 k.c.. nie może być interpretowany rozszerzająco,

b) iż niepubliczna uczelnia wyższa, o której mowa w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym jest osobą trudniącą się zawodowo czynnościami związanymi z nauką, osobą utrzymującą zakład przeznaczony na cel związany z nauką podczas gdy osoby wymienione w tym przepisie to nie tylko przedsiębiorcy, ale i osoby wykonujące działalność gospodarczą (kryterium podmiotowo – przedmiotowe), natomiast o ile niepubliczne uczelnie wyższe mogą być przedsiębiorcami, o tyle prowadzenie przez nie działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej nigdy nie stanowi działalności gospodarczej, ta bowiem może być wykonywana jedynie w formie organizacyjnie i finansowo wydzielonej od w/w działalności podstawowej, przez co w konsekwencji Sąd błędnie zastosował normę z art. 751 pkt 2 k.c. przewidującą 2 letni termin przedawnienia, zamiast normy z art. 118 k.c. przewidującej 10 letni termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 1986,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności stawki minimalnej z uwagi na duży nakład pracy pełnomocnika, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności stawki minimalnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Postępowanie w niniejszej sprawie prowadzone było w trybie uproszczonym.

Stosownie zatem do treści przepisu art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 750 i 751 pkt 2 k.c. stwierdzić należy, że nie został on skutecznie wywiedziony. Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska powoda, co do specyfiki unormowania umowy o świadczenie usług edukacyjnych i zawarcia kompleksowej regulacji w tym przedmiocie w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.

W ocenie Sądu Okręgowego umowa o świadczenie usług edukacyjnych jest umową cywilną, a więc do świadczeń z tej umowy należy odpowiednio stosować przepisy art. 750 k.c. w zw. z art. 751 pkt. 2 k.c., w tym także okresy przedawnienia.

Odwoływanie się w niniejszej sprawie wyłącznie do uregulowań ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym, jest nieuzasadnione, albowiem nie można podzielić poglądu skarżącego, że spod regulacji art. 750 i 751 pkt.2

k.c. jest wyłączone świadczenie usług edukacyjnych w ramach szkolnictwa wyższego, z uwagi na normy szczególne wynikające z powołanej wyżej ustawy.

Przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, nie regulują w sposób pełny umowy zawieranej pomiędzy uczelnią i studentem, a ponadto kodeks cywilny w sposób jednoznaczny nakazuje do roszczeń z tytułu nauki stosować powołane wyżej przepisy kodeksu cywilnego nawet wówczas, kiedy roszczenia te przysługują podmiotom trudniącym się zawodowo i w sposób zorganizowany świadczeniem tych usług, co oznacza, że do wszystkich takich nienazwanych umów należy stosować przepisy o zleceniu. Z tej przyczyny nie ma znaczenia wywód apelacji wskazujący na różnicę pomiędzy istotą usług związanych z nauką, a istotą samego zlecenia.

Warto w tym miejscu dodać, że w sporządzanych w literaturze przykładowych wykazach stanów faktycznych zaliczanych do umów o świadczenie usług z art. 750 k.c. zawsze wymieniano umowy o nauczanie (zob. L. Ogieńko: System prawa prywatnego, Prawo zobowiązań – część szczegółowa, t. 7 Wyd. C.H. Beck INP PAN Warszawa 2004, str. 457-459 i powołana tam literatura). Stanowisko w tym względzie w ocenie Sądu Okręgowego jest utrwalone i nie uległo zmianie, a wynika z niego w sposób jasny, że świadczenie usług edukacyjnych – jak określa to apelacja – mieści się w ramach procesu nauczania, a zatem do roszczeń z tym związanych mają zastosowanie kwestionowane przez skarżącego przepisy. Nie budzi wątpliwości, że zakres usług związanych z nauczaniem – kształceniem studenta musi różnić się od zakresu usług świadczonych na niższych etapach tego procesu, ale w ocenie Sądu Okręgowego nie daje to podstaw do zastosowania takiej wykładni prawa, jaką prezentuje skarżący. Z tej przyczyny nie zachodzą podnoszone w apelacji uchybienia związane z niewłaściwą (rozszerzającą) interpretacją w/w przepisów kodeksu cywilnego odnoszących się do umowy zlecenia.

Niewątpliwie odpłatność pozwanej powstała w związku z podjęciem przez nią studiów w (...) w N. na podstawie zobowiązania się m.in. do przestrzegania przepisów obowiązujących w uczelni, do których należy także zarządzenie Rektora z dnia 11 kwietnia 2008 r. w sprawie opłat związanych z procesem kształcenia na studiach w (...) w N. w roku akademickim 2008-2009, określające odpłatność za usługi edukacyjne. Nie przesądza to jednak, aby na tej podstawie uznać za skuteczne podnoszone przez apelującego zarzuty.

Przepis art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym nałożył na wszystkie uczelnie wyższe, zarówno publiczne, jak i niepubliczne, obowiązek zawierania ze studentami pisemnych umów określających „warunki odpłatności za studia”. Przepisu tego nie należy interpretować w sposób rozszerzający. Nie można bowiem uznać, że wprowadza on nowy, odrębny typ umowy nazwanej, wyłączonej z działania art. 750 k.c. Nakładając na uczelnię obowiązek zawarcia umowy określającej warunki odpłatności za studia, ustawodawca zdecydował się wprowadzić wymóg pisemnego regulowania relacji finansowych pomiędzy uczelnią a studentami. Zawarcie umowy gwarantuje studentom, że nie będą oni w trakcie korzystania z usług edukacyjnych obciążani dodatkowymi, nieuzasadnionymi i nieprzewidzianymi w umowie opłatami. Przede wszystkim umowa o naukę między studentem a uczelnią, której niektóre elementy objęte zostały dyspozycją przepisu art. 160 ust. 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, ma charakter cywilnoprawny i oparta jest na dwustronnych zobowiązaniach. Przedmiotem umowy są usługi edukacyjne świadczone przez szkołę wyższą posiadającą określone uprawnienia do wykonywania tej działalności. Student zobowiązuje się do wnoszenia opłat, a uczelnia do należytego świadczenia usług edukacyjnych. Do umowy takiej stosuje się zatem odpowiednio przepisy o zleceniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował art. 751 pkt 2 k.c. Przepis ten stanowi, że z upływem lat dwóch przedawniają się roszczenia z tytułu utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki, jeżeli przysługują osobom trudniącym się zawodowo takimi czynnościami albo osobom utrzymującym zakłady na ten cel przeznaczone. Jak więc z tego wynika przepis ten znajduje zastosowanie jedynie do niektórych roszczeń wynikających ze stosunku zlecenia, o ile przysługują one podmiotom o szczególnym statusie, a więc osobom trudniącym się zawodowo czynnościami w zakresie utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki albo osobom utrzymującym zakłady na ten cel przeznaczone. Z przyczyn wyżej podanych nie można podzielić poglądu apelującego, że spod tej regulacji wyłączona jest nauka w ramach reżimu szkolnictwa wyższego z uwagi na normy szczególne względem kodeksowych, zawarte w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

Przepis art. 751 pkt 2 k.c. posługuje się bardzo ogólnym pojęciem „roszczenia z tytułu nauki” i nie ma przeszkód do jego stosowania w przypadku dochodzenia przez uczelnię wyższą (ewentualnie jej następcę prawnego) opłat czesnego za studia i usługi edukacyjne. Wymóg stosowania powołanego przepisu jedynie do roszczeń podmiotów w nim określonych również nie wyłącza możliwości powołania się na dwuletni termin przedawnienia. Rzeczywiście w literaturze przyjmuje się, że określenia: zawodowego trudnienia się czynnościami w postaci utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki oraz utrzymywania zakładów przeznaczonych do świadczenia wskazanych wyżej usług oznaczają, że chodzi w tym przepisie o przedsiębiorcę w rozumieniu przepisu art. 43¹ k.c. Zdaniem apelującej uczelnia wyższa nie prowadzi działalności gospodarczej - co ma wynikać z art. 106 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko apelującej nie jest trafne. Art. 106 w/w ustawy zastrzega jedynie, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. To zaś oznacza, że do wymienionych rodzajów działalności nie będą miały zastosowania wynikające z tej ustawy, zasady podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej i zasady kontroli tej działalności. Nie można więc na tej podstawie przyjąć, że uczelnie w zakresie wymienionej w tym przepisie działalności nie mogą być przedsiębiorcami w rozumieniu innych przepisów prawa, w sytuacji gdy działalność ta jest wykonywana odpłatnie oraz spełnia przesłanki typowe dla działalności gospodarczej w więc jest wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (zob. A. Szymańska Komentarz do art. 106 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym System Informacji Prawnej Lex oraz H. Izdebski i J. Zieliński Komentarz do art. 106 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym System Informacji Prawnej Lex).

Przepis art. 43¹ k.c. zawiera definicję przedsiębiorcy stworzoną na potrzeby prawa prywatnego i pojęcie przedsiębiorcy jest zdefiniowane przez ten przepis bardzo szeroko, szerzej niż pojęcie przedsiębiorcy funkcjonujące w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Szeroko na gruncie tego przepisu wykładane jest również pojęcie działalności gospodarczej. Za działalność gospodarczą uznaje się działalność, która ma zarobkowy charakter. Przy takim pojmowaniu działalności gospodarczej, wyższą uczelnię niepaństwową świadczącą odpłatnie usługi edukacyjne, można uznać za przedsiębiorcę w rozumieniu przepisu art. 43¹ k.c.

W sytuacji, gdy roszczenie objęte pozwem dotyczyło nieopłacenia czesnego za miesiące grudzień i listopad 2008r oraz styczeń 2009 r., a pozew w niniejszej sprawie złożony został 31 października 2012 r., to powództwo podlegałoby oddaleniu również z uwagi na upływ trzyletniego terminu przedawnienia z art. 118 k.c. właściwego dla roszczeń o świadczenia okresowe, za takie w ocenie Sądu Okręgowego uznać należało świadczenie polegające na opłacie czesnego. Polegało ono bowiem na uiszczaniu należności powtarzających się w regularnych odstępach czasu przez okres trwania stosunku prawnego, które jednak nie składały się na z góry określoną co do wielkości całość. Globalny rozmiar tych świadczeń zależał bowiem od czasu trwania stosunku prawnego – okresu pobierania nauki. Mógł się on zakończyć przed czasem planowanym według harmonogramu studiów (w wypadku skreślenia z listy studentów lub innej regulacji), albo ulec przedłużeniu (w wypadku powtarzania semestru lub roku). Ta właśnie cecha odróżnia świadczenia okresowe od podzielnych świadczeń jednorazowych, których spełnienie zostało rozłożone na części (raty). Każde ze świadczeń okresowych jest samoistnym świadczeniem (nie częścią jednego większego świadczenia), przedmiotem odrębnego roszczenia, które oddzielnie od pozostałych staje się wymagalne i ulega przedawnieniu w terminie 3 lat. Roszczeniami o świadczenia okresowe, podlegającymi trzyletniemu przedawnieniu, są przede wszystkim roszczenia o zapłatę rent, czynszów oraz odsetek. Powszechnie przyjmuje się również, że opłaty za naukę w szkole są świadczeniami okresowymi.

Świadczenie odpowiadające wskazanym wcześniej cechom ma charakter okresowy także wówczas, gdy stosunek prawny nawiązano na czas określony, wskutek czego można by zasadniczo z góry wyliczyć sumę świadczeń dłużnika. Świadczenie mające z natury charakter okresowy (np. czynsz najmu) zachowuje ten charakter także wówczas, gdy umowa stron stanowi, że ma być spełnione jednorazowo (tak Z. Radwański, Uwagi o zobowiązaniach trwałych (ciągłych) na tle kodeksu cywilnego, SC 1969, t. XIII-XIV, s. 254). Argumentem za tym stanowiskiem jest to, że

wysokość świadczenia zawsze jest związana z czasem trwania zobowiązania, co uwidacznia się szczególnie w wypadku przedłużenia czasu jego trwania ponad zaplanowany okres, bądź też jego skrócenia. Jest oczywiście możliwe obliczenie z dużym prawdopodobieństwem pełnej wysokości czesnego, przy przyjęciu, że nauka w szkole wyższej przebiegała będzie bez zakłóceń, student zakończy ją w określonym terminie. Możliwe jest również ustalenie, że czesne będzie płatne jednorazowo i będzie stanowiło z góry oznaczoną kwotę, co nie zmienia faktu, że świadczenie takie będzie nadal miało charakter okresowy.

Wskazać również należy, że należności z tytułu czesnego nie są w istocie zaliczane na poczet jednego świadczenia. Student korzysta z dostępu do świadczeń szkoły wyższej i jest obowiązany do zapłaty z tego tytułu co pewien okres (najkrócej miesiąc) ustalonej kwoty. Zarówno ten okres, jak i wysokość czesnego może w trakcie pobierania nauki ulegać zmianie, strony umowy mogą ją w razie potrzeby przedłużyć. W takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że miesięczne opłaty za naukę w szkole należy traktować jak raty zaliczane na poczet jednego świadczenia, bo świadczenie pieniężne za usługi, które uczelnia będzie świadczyć studentowi, jak i czas trwania tych świadczeń – mogą być jedynie szacowane, a podstawą tych szacunków będzie planowany czas trwania zobowiązania.

Sąd Okręgowy podziela to stanowisko, na taką ocenę wpływ ma również ocena specyfiki świadczeń szkoły na rzecz studenta. Jak wskazano wyżej zobowiązanie w tym zakresie ma charakter ciągły i nie polega na jednorazowym świadczeniu, ale na „prowadzeniu procesu nauczania”, „kształceniu studentów” – jest to co do zasady związane ze stałym dostępem studentów do różnego typu usług o charakterze edukacyjnym, świadczonych przez uczelnię.

W takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że miesięczne opłaty za naukę w szkole należy traktować jak raty zaliczane na poczet jednego świadczenia, bo świadczenie pieniężne za usługi, które uczelnia będzie świadczyć studentowi, jak i czas trwania tych świadczeń – mogą być jedynie szacowane (zakładane przez strony), a podstawą tych szacunków będzie planowany czas trwania zobowiązania. Z treści zarządzenia Rektora Wyższej Szkoły (...) z dnia 11 kwietnia 2008 r. dotyczącego opłat związanych z procesem kształcenia na studiach w (...) z siedzibą w N.: dział IV – zasady rozliczeń i terminy opłat, wynika, że studenci studiów dziennych opłacają czesne przez okres 9 miesięcy (październik – czerwiec), a studenci studiów niestacjonarnych opłacają czesne przez okres 10 miesięcy (październik – lipiec), przy czym wpłaty miesięczne winny być dokonywane do 10-ego dnia każdego miesiąca za dany miesiąc. Powyższe także wskazuje na to, że świadczenie w postaci wpłaty czesnego miało charakter okresowy, a jego wysokość zależała od czasu korzystania z usług edukacyjnych uczelni. W rozpoznawanym przypadku również czas studiów pomimo wcześniejszego podjęcia zobowiązania nie trwał przez cały okres zaplanowany harmonogramem, a nawet przez okres jednego roku i nie budzi żadnych wątpliwości, że z uwagi na wcześniejsze skreślenie z listy studentów, nie dało się z góry przewidzieć jakie zobowiązanie pieniężne ciążyć będzie na pozwanym.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił apelację na zasadzie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art., 108 k.p.c. i § 6 pkt. 3 w zw. z § 12 ust.1 pkt. 1 rozporz. Ministra Sprawiedliwości z dn. 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr. 163, poz. 1349).

Ref. SSR G. P.

Wyk. U.L.